

Yo‘el Kitobi va Laodikiyalik Yettinchi kun Adventistlar Jamoati — Qirq uchinchi raqam

Jeff Pippenger

2026-02-09

Qirq Uchinchi Raqam

Ilohiy Oliy Ruhoniy bilan birlashgan sakson nafar insoniy ruhoniyni ramzi — “81” sonidir; aynan shu yerda biz Millerning Tushini “Ilk Yozuvlar” kitobida topamiz. Vahiy “81”da, eng oxirgi muhr olib tashlanganda, osmonda yarim soat sukunat bo‘lishini ko‘ramiz. Habakkuk 2:20 da aytilishicha, Egamiz O‘zining muqaddas ma‘badida bo‘lganida, butun yer jim turmog‘i lozim.

Va U yettinchi muhrni ochganida, osmonda qariyb yarim soat sukut bo‘ldi. Vahiy 8:1.

Yettinchi muhrning olib tashlanishi o‘ttiz kun ichida sodir bo‘ladi, chunki u oxirgi muhrdir. 2023-yil 31-dekabrda Hizqiyolning suyaklari tirilish jarayonini boshladi. So‘ng Masih qirq kun davomida ta‘lim bera boshladi. O‘sha sana 2020-yil 18-iyuldagi umidsizlikdan buyon o‘tgan 1,260 kunning nihoyasini belgiladi, va Yuhanno Vahiy kitobining o‘n birinchi bobida bizga ma‘badni o‘lchashimiz, ammo hovlini chetda qoldirishimiz kerakligini bildiradi. Hovli tarqalishning oxirida tugaydi, chunki Yuhanno bizga 1,260 hovli bo‘lgan G‘ayriyahudiylarga berilganini bildiradi. O‘lchash chog‘ida o‘sha tarix chetda qoldirilishi kerak.

Miller uyg‘onib, kir cho‘tka ko‘targan kishini ko‘rganida, xona bo‘sh edi; va u ovozin ko‘targan paytda, Miller hanuz sahroda edi. Tirilish tarixidan boshlab Yakshanba qonunidan sal oldingi davrgacha, Masih bir yuz qirq to‘rt mingning ma‘badini ko‘tarmoqda, xuddi U 1798 yildan 1844 yilgacha bo‘lgan qirq olti yil davomida qilganidek.

U ta‘lim bera boshlaganida, U O‘z ma‘badida ishlayotgan bo‘ladi, ayniqsa o‘ttiz kun davomida. Shunda farishtalar o‘ttiz daqiqa sukut saqlaydilar, U esa uch yuz millerit voizlaridan iborat O‘z ruhoniylariga, yoki Gid‘onning uch yuz kishisidan iborat O‘z lashkariga ta‘lim beradi, yoxud 1843 yilga oid uch yuzta jadvalni nashr qiladi; va bularning barchasini xamirturushsiz nonning oxiridan to karnaylar xabarigacha bo‘lgan o‘ttiz kun davomida qiladi. U Millerning xonasining polini supurmoqda, ammo u pol Unikidir, shuning uchun Millerning xonasi Uning ma‘badidir. U bir yuz qirq to‘rt ming orasida bo‘lishga nomzod sifatida chaqirilganlarning gunohlarini yoki ismlarini o‘chirish ishini yakunlamoqda.

Ko‘tarilishdan besh kun oldin va hukmdan o‘n kun oldin keladigan karnay xabari hal qiluvchi sinovdir. Osmon jim bo‘lib turgan o‘ttiz daqiqada, yoki Masih ruhoniylarga ta‘lim bergan o‘ttiz kun davomida sodir bo‘ladigan narsa, karnay, ko‘tarilish va hukmning uch bosqichi davomida muhr bosilganda, allaqachon ikki toifani vujudga keltirgan bo‘ladi. Buni ko‘rish oddiydir.

Agar siz karnay xabarini yangratishingiz lozim bo‘lgan nuqtaga kelib, bu xabarni yangratishdan bosh tortsangiz, muvaffaqiyatsizlikka uchraysiz.

“karnay, ko‘tarilish va hukm”ning uch bosqichi bitta yo‘lbelgisining uch bosqichidir; xuddi tarixning boshida bitta yo‘lbelgisi “o‘lim, dafn va tirilish” bilan ifodalangani kabi. Oxiridagi uch bosqichli sinov Elliginchi kun Yakshanba qonunidan besh kun oldin keladigan hal qiluvchi sinovdir.

Tirilishdan besh kun o‘tib, xamirturushsiz non bayramining oxiri yetib keladi va o‘sha muqaddas yig‘in 2024-yilning birinchi hamda asosiy sinovini belgilaydi. Siz Samoviy Nonni yeysizmi yoki insoniy mulohaza noninimi? O‘sha sinov 2024-yilda keldi va u Odam Ato bilan Momo Havoning, Nimrodning, Horunning, Yorubomning, Qorah va uning isyonchilarining, Milleriylar tarixidagi protestantlarning, John Harvey Kelloggning alfa isyonining, 1888-yildagi isyonning va, albatta, 9/11 isyonining asosiy isyoni orqali timsollangan edi. Qobilning asosiy isyoni esa, asosiy isyonlar zanjiri bo‘ylab, o‘z birodaringizga nisbatan rashk masalasini ifoda etadi.

Asosiy isyonning barcha misollari Xudoga qarshi isyondir, biroq ayrimlari; masalan, 1888 yilning isyonchilari va Qorahning isyonchilari, tanlangan xabarchining sinovning bir qismi ekanligini ham o‘z ichiga oladi. Millerning Doniyor 11:14 dagi vahyni qaror toptiradigan kuch Rim ekanligi haqidagi aniqlashini rad etish, ham xabarni, ham xabarchini rad etishdir. Bu sinov asosiydir, chunki nafaqat Ota Miller o‘n to‘rtinchi oyatdagi qaroqchilarni Rim deb aniqlagan, balki Millerning o‘g‘li ham shunday qilgan.

2023-yil 31-dekabrda tirilishdan besh kun o‘tib, Millerning tayyorlovchi ta‘lim xizmati Yahyodan keyin kelgan Zot tomonidan o‘z qo‘liga olindi. O‘ttiz kun davomida ma‘baddagi sajda qiluvchilarga Masih tomonidan “yuzma-yuz” maxsus ta‘lim berilar edi. Bu tayyorgarlik karnaylar bayramining ogohlantiruvchi xabarini e‘lon qilish uchun 80 kishilik ruhoniylarni tayyorlashga qaratilgan edi.

O‘ttiz kunlik o‘sha tayyorgarlik boshida asosiy birinchi sinovdan va oxirida ikkinchi ma‘bad sinovidan iboratdir. Ikkinchi ma‘bad sinovi karnaylar chalinishidan oldin yakunlanadi, va shu bois bu tafsilot Millerning tushida Masih javohirlarni qutichaga tashlaganida ifodalanadi. U buni qilganidan keyingina, U Millerni: “kelib ko‘r”, deb chorlaydi. Bayroq Yakshanba qonunidan oldin, karnay ogohlantirishidan tortib hukm uchun osmonga ko‘tarilishgacha ko‘tariladi. Barcha javohirlar ma‘badda bo‘ladi, Miller “kelib ko‘r” degan chorlovni olishidan oldin, va ikki guvoh bulutlar ichida ko‘tarilgan paytda, ularning dushmanlari ularni ko‘radilar.

Ularning 2020-yilda amalga oshmagan Islom tomonidan bo‘ladigan hujum haqidagi bashorati, Snowning haqiqiy Yarim Tun Nidosi bo‘lgani kabi, tuzatilgandan so‘ng takrorlanishi kerak. Miller o‘zi Yarim Tun Nidosi deb atagan bir tushunchaga ega edi, biroq Samuel Snow Millerning Yarim Tun Nidosi haqidagi xabarini tuzatdi, va shu sababli Snowning Yarim Tun Nidosi xabari Milleritlar tarixida “haqiqiy” Yarim Tun Nidosi xabari deb ataladi. Yarim Tun Nidosi xabari — bu tuzatilgan va aynan shu tuzatish orqali qudrat berilgan xabardir.

“Ko‘ngli qolganlar Muqaddas Yozuvlardan o‘zlari kechikish davrida ekanliklarini va vahiy bajo bo‘lishini sabr bilan kutishlari lozimligini ko‘rdilar. Ularni 1843-yilda Rabbilarini kutishga undagan ayni dalillar, Uni 1844-yilda kutishlariga ham olib keldi.” Ilk Yozuvlar, 247.

Bu hodisa 1840 yildan 1844 yilgacha bo'lgan davrning oxirida yuz berdi, va u boshida ham yuz berdi. Josiah Litch 1840 yilda Islomning bir bajo bo'lishini oldindan aytgan edi. U o'z bashoratini 1838 yilda ommaviy qaydga kiritdi, so'ng 1840 yil 11-avgustdan o'n kun oldin uni tuzatdi. Tuzatilgan bashoratning bajo bo'lishi birinchi farishtaning xabariga quvvat berdi. Ikkinchi xabarga esa Yarim Tun Faryodining tuzatilgan xabari quvvat berdi. Bir tarixdan bo'lgan, alfa guvoh va omega guvoh bo'lgan ikki guvoh. Ular birgalikda avvalgi xabarning tuzatilishiga asoslangan xabarning quvvatlantirilishini aniqlab beradi.

Alfa Islom haqidagi bashoratni aniqlaydi, omega esa yopiq eshik haqidagi bashoratni aniqlaydi. Satr ustiga satr tarzida, 1840-yildagi Islom va 1844-yildagi yopiq eshik, Islom bilan yopiq eshikni Yarim Tundagi Faryod xabari sifatida aniqlaydi. Xabarning boshida, Masihning zafarli Quddusga kirishida bo'lgani kabi, Islom qo'yib yuboriladi. O'sha nuqtada o'n bokira haqidagi masalda eshik yopiladi, xuddi Xudoning uyi ustidan hukm chiqarilganda eshik yopilgani kabi. Xabarning yakunida esa, Qo'shma Shtatlar ustidan eshik yopilar ekan, Islom yana zarba beradi.

Levilar 23-bob hosil qilgan chiziq boshida Fisihning uch bosqichini va oxirida ruhoniylarning uch bosqichini aniqlab berishini ko'rish muhimdir. Ruhoniylar Yakshanba qonuni paytida nazr sifatida ko'tariladi, biroq ular o'sha voqeadan oldin poklanadilar. Ular ko'tarilganda, ular bayroqdir; Masih esa chiziq boshidagi uch bosqichda ko'tarilganida, butun dunyoni O'ziga tortdi. Bir yuz qirq to'rt mingning ko'tarilishi Masihning ko'tarilishi bilan boshlangan chiziqning oxiridir. Ham boshida, ham oxirida uch bosqichdan iborat bitta yo'l belgisi aniqlanadi.

Boshida uch qadam bo'lib, ulardan keyin besh kun keladi, va oxirida ham uch qadam bo'lib, ulardan keyin besh kun keladi. O'sha nuqtadan boshlab, hikoya buyuk olomon haqida bo'ladi, chunki ruhoniylar bir yuz qirq to'rt mingning bayrog'i sifatida o'rnatilgan. Chaylalar bayramining yetti kuni g'ayriyahudiylar uchun bir davrdir. Agar yakshanba qonuni bilan boshlanadigan g'ayriyahudiylar vaqtini chetga sursak va 2023 yilda tugagan uch yarim kunni ham chetga sursak, unda 2023-yil 31-dekabrda to yaqinda keladigan yakshanba qonunigacha bo'lgan Elliginchi kun mavsumining ellik kuni ichida bir yuz qirq to'rt mingning ma'badi tasvirlanganini ko'ramiz.

Tirilishdan boshlab bokiralar uchun besh kun, undan keyin ruhoniylar uchun o'ttiz kun. So'ngra bokiralardan karnay xabarining besh kuni bo'lib, qirq kun yakunlanganda ularning osmonga ko'tarilishi bilan tugaydi; undan keyin hukmgacha bo'lgan besh kun, undan keyin esa yakshanba qonunigacha bo'lgan besh kun keladi. Bokiralarning ramzi sifatida "5" soni yuz qirq to'rt mingning izlarini ko'rsatadi; ular bokiralardir va ayni paytda ruhoniylardir.

O'ttiz kunlik ta'lim davomida yakuniy, ya'ni yettinchi muhr olib tashlanadi, va aynan o'sha davrda Miller javohirlarning qayta tiklanayotganini ko'radi. "Kel va ko'r" birinchi to'rt muhrga asoslangan ramzdir; shu bois yettinchi muhr ochilganda, Millerga "kel va ko'r" deb aytiladi, biroq osmondagi barcha farishtalar sukut saqlagan holda faqat kuzatib turadilar. Millerning tushi bir yuz qirq to'rt minglik bo'lgan javohirlarning muhrlanishini ko'rsatish bilan birga, Yarim tun nidosi xabari bo'lgan javohirlarni ham ko'rsatadi. O'sha xabar bokiralarga muhrlanishni amalga oshiradigan qudratni yetkazadi, va chang cho'tkali odam xabarchilarni ham, xabarni ham boshqaruvchi Zotni ko'rsatadi.

2024 yil poydevoriy sinovni anglatadi, endi esa 2026 yilda ma'bad sinovi yetib keldi. Biz hozir Masih ta'lim berayotgan o'ttiz kunlik davrdamiz, va bu haqiqatni tan olmaslik halokatlidir.

Xabarni va xabarchini tanib olish, Rimning vahiya asos solishi bilan ifodalangan poydevor sinovining bir qismi bo'lgan va Ilyos hamda Axab haqidagi hikoyaning ham bir qismidir.

Yahudo shohi Asoning o'ttiz sakkizinchi yilida Omrining o'g'li Axab Isroil ustidan podshohlik qila boshladi; Omrining o'g'li Axab Isroil ustidan Samariyada yigirma ikki yil podshohlik qildi. Omrining o'g'li Axab Egamizning nazarida o'zidan avval o'tganlarning barchasidan ham ortiq yovuzlik qildi. Va shunday bo'ldiki, Nabotning o'g'li Yeribomning gunohlarida yurish unga go'yo yengil ishday tuyulgandek, u Sidoniylar shohi Etbaalning qizi Izabelni xotinlikka oldi, borib Baalga xizmat qildi va unga sajda qildi. U Samariyada o'zi qurgan Baal ma'badida Baal uchun bir qurbongoh tikladi. Axab bir Ashera ustunini ham yasadi; Axab o'zidan oldin bo'lgan Isroilning barcha podshohlaridan ko'ra ko'proq Isroilning Egasi Xudoning g'azabini qo'zg'atdi. Uning kunlarida Baytillik Xiyel Erixoni qayta qurdi: uning poydevorini to'ng'ich o'g'li Abiram evaziga qo'ydi, darvozalarini esa kenja o'g'li Segub evaziga o'rnatdi; bu Nun o'g'li Yoshua orqali aytilgan Egamizning so'ziga muvofiq edi. Gilead aholisi orasidan bo'lgan Tishbiy Ilyos Axabga dedi: "Men huzurida turgan Isroilning Egasi Xudo tirikdir, bu yillarda mening so'zimdanda boshqa na shabnam, na yomg'ir bo'ladi". 3 Shohlar 16:29–17:1.

Ahab bilan bog'liq sonlar ushbu parchaning kontekstini to'ldiradi. "O'ttiz sakkiz" "o'rnidan turish"ni anglatadi. Isroilga o'ttiz sakkizinchi yilda "o'rnidan turib", Va'da qilingan yurtga kirish amr etilgan edi.

Endi turinglar, dedim men, va Zerid soyligidan o'tinglar. Shunday qilib biz Zerid soyligidan o'tdik. Qadesh-Barneadan chiqib, Zerid soyligidan o'tib bo'lgunimizcha o'tgan muddat o'ttiz sakkiz yil bo'ldi; toki Egamiz ularga qasam ichganidek, urushchi erkaklarning butun avlodi lashkar orasidan qirilib ketdi. Qonunlar takrori 2:13, 14.

Iso nogiron kishini "o'ringdan tur", deb aytganida, u o'ttiz sakkiz yoshda edi va Iso uni sog'aytirdi.

U yerda o'ttiz sakkiz yildan beri xastalikka muhtalo bo'lgan bir kishi bor edi. Iso uning yotganini ko'rib, bu ahvolda ancha vaqtdan beri ekanini bilib, unga dedi: "Sog'ayishni istaysanmi?" Majruh kishi Unga javob berdi: "Hazrat, suv qimirlaganda meni hovuzga tushirib qo'yadigan hech kimim yo'q; men borib ulgurgunimcha esa, mendan oldin boshqasi tushib ketadi." Iso unga dedi: "O'ringdan tur, to'shagingni ol va yur." Va shu zahoti u kishi sog'aydi, to'shagini oldi va yura boshladi. O'sha kun Shabbat edi. Yuhanno 5:5–9.

Yoshiyo Litch 1838-yilda bir bashorat qildi, uni esa 1840-yilda yanada aniqroq qilib tuzatdi. Muso Qonunlar kitobida tilga olgan o'ttiz sakkizinchi yil, ayni paytda qirqinchi yil ham edi. Yoshiyo Litchning ikki bosqichli jarayoni uning nomdoshi bo'lgan shoh Yoshiyoning ikki bosqichli jonlanishiga parallel edi. 38 va 40 sonlari o'zaro munosabatda ko'tarilishni ifodalaydi; bu esa ikki guvoh bulutlar ichiga ko'tarib olinayotganida sodir bo'ladigan hodisadir.

Litch bilan birga, ko'tarilish ikkinchi voyga oid Islom xabari orqali amalga oshirildi. Masihning osmonga ko'tarilishi bilan belgilangan ko'tarilish Islomning karnay xabaridan keyin keladi.

Karnay, osmonga ko'tarilish va hukm yo'l-belgisining o'sha dastlabki ikki bosqichi Litch tomonidan timsol qilingan edi; uning ikki bosqichi esa shoh Yo'shiyoning ikki bosqichli uyg'onish va islohoti orqali timsol qilingan edi. Qonunlar kitobida amr o'rnidan turib Va'da qilingan yurtga borish edi, va Yakshanba qonuni paytida bayroqning ko'tarilishi ayni o'sha va'dadir.

Ahab yigirma ikki yil hukmronlik qildi; shunday qilib, u Ilohiyat insoniyat bilan birlashtiriladigan davrda, ya'ni karnay xabaridan oldin keladigan o'ttiz kunlik davrda hukmronlik qiladi. Ahab — Trampdir; u juda yaqin kelajakda Izebelga uylanadi. Tramp davrida faqat Ilyosda yomg'ir haqidagi xabar bor. Bu haqiqat asosiydir, chunki bir yuz qirq to'rt mingliklarning harakati satr ustiga satr metodologiyasining harakatidir; va o'sha metodologiya bir yuz qirq to'rt mingliklarning islohot harakati muqaddas tarixdagi har bir islohot harakati tomonidan oldindan timsollashtirilgan, degan asosiy haqiqatga tayanadi. O'sha harakatlarning har birida rahbarlar sinov jarayonining bir qismi bo'lgan. Har safar.

Axab Yorubomdan keyingi yettinchi podshohdir, va biz Axab Yakshanba qonuni inqirozi davridagi davlat ekanini qayta-qayta ko'rsatib kelganmiz. Biz 1863-yilda Laodikiyadagi Yettinchi kun Adventistlari jamoati Erixoni qayta qurganini, bu esa Uaytlar oilasiga ularning eng katta va eng kichik o'g'illarining qimmatiga tushganini hamda Yakshanba qonuni davridagi Erixoning timsoli bo'lganini ko'rsatdik. 1863 yil Yakshanba qonunining timsolidir.

Mazkur parcha bu davrni bir yuz qirq to'rt mingning muhrlanishi sifatida ko'rsatuvchi ramziylik bilan to'ladir; va o'sha vaqt davrida Habakkukning 1843-yildagi jadvaliga joylashtirilgan haqiqat haqidagi Miller tushunchasini rad etish — bu asosiy isyondir; bu, "butun jamoat muqaddasdir", deb da'vo qilgan Qorah isyonchilari va 1888-yil isyonchilari bilan bir xil bahona ostida, Xudoning tanlangan xabarchisiga nisbatan mensimaslikni ham o'z ichiga oladi.

Biz hozir osmon derazalari dispensatsion eshik bilan birga ochiladigan ma'bad sinovida turibmiz. Dispensatsion eshik ruhoniylar uchun Laodikeadan Filadelfiya ruhoniylariga o'tishni belgilaydi. U Millerning tushidagi soxta va haqiqiy javohirlarning ajralishini belgilaydi. Derazalar la'natni yoki barakani ko'rsatadi. Malakiya uchinchi bob sinovni qaytish asosiga qo'yadi. Millerning tushi ham ruhoniylarning, ham xabarning qayta tiklanishini ta'kidlaydi. Vahiy o'n to'qqizinchi bob Islomning karnay xabari haqidagi bashorat amalga oshganda ko'tariladigan Rabbiyning lashkarini ko'rsatadi.

Karnay xabarining lakmus sinovidan oldin keladigan sinov — ikkinchi sinov bo'lib, u ma'bad sinovidir. Millerning tushi ikki baravar bo'lishni yuzaga keltiradi; bu esa doimo ikkinchi sinov bilan bog'liqdir, chunki Millerning tushida javohirlar ham xabarlar, ham xabarchilar sifatida qo'llanadi. Ma'bad sinovi keyingi yomg'irning "qator ustiga qator" metodologiyasini qo'llashni o'z ichiga oladi. U ruhoniylardan xabarlarni muvofiqlashtirish uchun turli bashorat yo'nalishlarida ma'badni ko'ra bilishni talab qiladi. Kir cho'tka tutgan kishining kattaroq sandig'i yuz qirq to'rt mingning ma'badidir, Malakining omborxonasi ham o'shaning o'zidir. Ma'bad jihozlarining yuragi ahd sandig'idir; qoplovchi karublar doimo unga qarab turadilar va shu tariqa barcha muqaddas mavjudotlarning diqqat markazini ta'kidlaydilar. Bu tarixdagi muqaddaslar ma'badga boqishlari va sandiq ichiga termulishlari kerak.

Bir yuz qirq to‘rt mingning ma‘badi Levilar 23-bobining mavzusidir va u Masih davrida Opa Uayt “Hosilbayrami mavsumi” deb atagan narsa bilan bajo keltirilgan tarixiy bir chiziqni taqdim etadi. Tirilishdan Hosilbayramigacha, yoki 2023-yil 31-dekabrda yakshanba qonunigacha, Levilar 23-bobining bashoratli chizig‘i bir yuz qirq to‘rt mingning ma‘badini ifodalaydi. O‘sha tarix uch bosqichli bir yo‘l belgisi bilan boshlanadi, undan keyin besh kun keladi; va u ham uch bosqichli bir yo‘l belgisi bilan, undan keyin besh kun kelishi bilan yakunlanadi. Alfa va omega tarixlarining o‘rtasida ruhoniylarni muhrlashning o‘ttiz kuni joylashgan. Bu umumiy chiziq yettinchi kun Shabbati bilan boshlanib, yettinchi yil Shabbati bilan tugaydi. Shu darajada, bir yuz qirq to‘rt mingning ma‘badi yangilangan yerga 8 jonni olib o‘tadigan kemadir, va u, shuningdek, ikki farishta soyasida turgan ahd sandig‘idir; xuddi ikki Shabbat Hosilbayrami mavsumi bilan ifodalangan bir yuz qirq to‘rt ming ruhoniyligining ma‘badiga soya solgani kabi.

Levilar kitobining yigirma uchinchi bobi Masihning tirilishida boshlangan va ellik kun o‘tib Hosil bayrami kunigacha davom etgan Pentikostal mavsumning yakuniy namoyon bo‘lishi davrida yuz qirq to‘rt ming kishining ruhoniyligi haqidadir. Pentikostal mavsum Levilar kitobining yigirma uchinchi bobidagi dastlabki yigirma ikki oyat so‘nggi yigirma ikki oyat bilan muvofiqlashtirilganda belgilab qo‘yiladi. William Millerning tushi Xudoning kalomidagi javohirlar ham xabar, ham xabarchilar ekanini ko‘rsatadi.

“Men tajriba orttirish uchun qimmatli imkoniyatlarga ega bo‘lganman. Men birinchi, ikkinchi va uchinchi farishtalarning xabarlarida tajribaga ega bo‘lganman. Farishtalar osmonning o‘rtasida uchib, dunyoga ogohlantirish xabarini e‘lon qilayotgan va bu yer tarixining so‘nggi kunlarida yashayotgan odamlar bilan bevosita bog‘liq bo‘lgan holda tasvirlanadi. Hech kim bu farishtalarning ovozi eshitmaydi, chunki ular osmon olami bilan uyg‘unlikda ishlayotgan Xudoning xalqini ifodalovchi ramzdir. Xudoning Ruhi bilan yoritilgan va haqiqat orqali muqaddas qilingan erkaklar va ayollar bu uch xabarni o‘z tartibi bilan e‘lon qiladilar.” Life Sketches, 429.

Farishtalar farishtada ifodalangan xabarni e‘lon qiluvchi Xudoning xalqining ramzlaridir.

“Vaqt qisqa. Birinchi, ikkinchi va uchinchi farishtaning xabarlari dunyoga yetkazilishi lozim bo‘lgan xabarlardir. Biz uch farishtaning ovozi tom ma‘noda eshitmaymiz, biroq Vahiy kitobidagi bu farishtalar yer yuzida bo‘ladigan va bu xabarlarni yetkazadigan bir xalqni ifodalaydi.

“Yuhanno ‘osmondan tushib kelayotgan, buyuk qudratga ega bo‘lgan boshqa bir farishtani ko‘rdi; va butun yer uning ulug‘vorligidan yorishdi.’ Vahiy 18:1. Bu ish — Xudoning xalqining dunyoga ogohlantirish xabarini e‘lon qilayotgan ovozidir.” The 1888 Materials, 926.

Farishtalar farishtalar orqali ifodalangan xabarlarni yetkazadigan xalqni bildiradi. Uilyam Miller bashoratan qo‘llanishlarning ko‘pligida ifodalanadi. Ana shu qo‘llanishlardan biri shuki, Miller unga e‘lon qilishga yo‘naltirilgan birinchi va oxirgi vaqt bashoratlari orqali ifodalanadi. 1798-yilda yakunlangan yetti zamon, ya‘ni 2 520 yil, Millerning alfa kashfiyoti edi; 1844-yil 22-oktabrda 2 300 kecha-kunduz oxirida ma‘badning poklanishi esa Millerning omega kashfiyoti edi. Millerchilar tarixi 1798-yildan 1844-yilgacha ifodalanadi va garchi u birinchi hamda ikkinchi

farishtalarning tarixi bo‘lgan bo‘lsa-da, u o‘sha tarixning xabarchisi nomi bilan ataladi. Millerchilar tarixi Millerni birinchi va ikkinchi farishtalar xabarini e‘lon qilayotgan “ovoz” bo‘lganini ko‘rsatadi, va birinchi farishta 1844-yil 22-oktabrda hukmning boshlanishini e‘lon qildi, hamda birinchi farishta 1798-yilda, “yetti zamon” davom etgan Isroil shohligining tarqalishi yakunida, oxirzamon vaqtida yetib keldi. Miller 2 520 yillik bashoratning ham, 2 300 yillik bashoratning ham ramzidir.

1798-yildagi birinchi yo‘l belgisi hukm 2 300 yil 1844-yil 22-oktyabrda nihoyasiga yetganda boshlanishini e‘lon qildi. So‘ngra Rabbii yettinchi kun — Shabbatning nurini ochib berdi, va Uning niyati ishni yakunlash edi; shu sababli U 1856-yilda yetti zamon haqidagi qo‘shimcha nurni ochishga urindi, ammo imon o‘rniga isyon namoyon bo‘ldi. Yetti zamon Milleriylar tarixining alfası, 2 300 esa uning omegası hisoblanadi.

Yetti vaqt yettinchi yil Shabbati orqali, 2 300 esa yettinchi kun Shabbati orqali ifodalanadi. Millerchilar tarixi 1798 va 1844 yillar orqali ifodalanadi; 1798 yetti vaqtı, 1844 esa 2 300 yilni ifodalaydi. Bu ikki Shabbat Levilar kitobining yigirma uchinchi bobida ifodalangan tarixning tayanch-chegaralaridir. Bu ikki Shabbat ikki xabarni ifodalaydi, ular esa bir xabarni tashkil etadi. Bu ikki xabar Millerchilarni ifodalaydi, chunki xabarlarni e‘lon qiladigan xalq xabarning ramzi bo‘lgan farishtalarni ifodalaydi. 1798 yilda birinchi farishta keldi, 1844 yilda esa uchinchi farishta keldi.

Levilar kitobining yigirma uchinchi bobida yettita bayram va yettita muqaddas yig‘in bor, garchi har bir bayram muqaddas yig‘in bo‘lmasa ham va aksincha. Barcha bayramlar birinchi va oxirgi muqaddas yig‘in orasiga to‘g‘ri keladi; bular boshida yettinchi kun Shabbati va oxirida yettinchi yil Shabbatidir. Bayramlar tarixi Uilyam Miller va milleritchilarni ifodalovchi ushbu ikki Shabbat bilan chegaralangan.

Levilar yigirma uchinchi bobidagi dastlabki yigirma ikki oyat bilan oxirgi yigirma ikki oyat birlashtirilganda, Pentikost mavsumi aniqlanadi. Satrlarni birlashtirish orqali barpo etilgan tuzilma mutlaqo ilohiydir. Ushbu tuzilmaning Pentikost mavsumi uch farishtaning uch qadamini ravshan tasvirlaydi. U “Haqiqat”ning imzosini o‘zida mujassam etadi. U Alfa va Omeganning imzosini o‘zida mujassam etadi. U Palmonining imzosini o‘zida mujassam etadi. U tadqiqotchini Eng Muqaddas Xonaning ayni yuragiga olib boradi. U bir yuz qirq to‘rt mingning ma’badini aniqlab beradi. U to yangilangan yerga qadar cho‘zilib boradi.

Leviticus yigirma uchinchi bobidagi bu haqiqat hozir lakmus va uchinchi sinovdan oldin keladigan ma’bad sinovi bilan bog‘liq holda muhridan yechilmoqda. Uchinchi farishta 1844 yilda keldi, so‘ng yana 11-sentabrda va keyin yana 2023 yilda. Uchinchi farishta 1844 yilda kelganida, sodiqlar imon orqali Masihning ortidan Eng Muqaddas Joyga kirishlari kerak edi. Leviticus yigirma uchinchi bob Eng Muqaddas Joyga olib kiruvchi yo‘ldir va ma’bad sinovining bir unsurini ifodalaydi. Yuhannoga ma’badni, shuningdek unda sajda qiluvchilarni ham o‘lchash aytili.

Millerning qutichasi — ma’bad, undagi javohirlar esa o‘sha yerdagi sajda qiluvchilardir. Malakiyodagi xazinaxona — ma’bad, ushrlar esa undagi sajda qiluvchilardir. Elliginchi kunlar fasli, Levilar kitobining yigirma uchinchi bobining satr ustiga satr tatbiqida ifodalanganidek, bir

yuz qirq to‘rt mingning ma‘badini ifodalaydi. Yanada bevosita aytganda, u ahd sandig‘ini, qoplovchi karublarning O‘n Amrga, gullagan Horunning hassasiga va mannali oltin idishga qarab turgan holatini tasvirlaydi.

Qoplovchi karublar farishtalardir, va farishtalar xabarni ham, xabarchini ham ifodalaydi. Levilar yigirma uchinchi bobining alfa xabari bo‘lgan xabar — yettinchi kun Shabbati, omega xabari esa yettinchi yil Shabbatidir. Ikkalasi ham xabardir, va ular, shuningdek, Uilyam Miller hamda Millerchilarining alfa va omega xabarlaridir: 1798-yildagi “yetti vaqt”ning bajo bo‘lishi yettinchi yil Shabbatining ramzi bo‘lib, 1844-yilda esa Xudo O‘z xalqini Eng Muqaddas Joyga boshlab kirdi; u yerda ular yettinchi kun Shabbatini kashf etdilar. Bu ikki Shabbat Levilar yigirma uchinchi bobidagi birinchi va oxirgi muqaddas yig‘inlardir, va Pentekost mavsumi xuddi sandiq ikki qoplovchi karub orasida joylashganidek, ularning ikkalasi orasida joylashgandir.

Ma‘bad o‘lchanishi kerak, va bunga g‘ayriyahudiylarga berilgan hovlini tashqarida qoldirish ham kiradi. Yakshanba qonuni paytidagi hukmda Xudoning uyi uchun hukm nihoyasiga yetadi, va g‘ayriyahudiylarning hukmi boshlanadi. G‘ayriyahudiylarning zamonlari 1798-yilda, 1,260 yilning oxirida nihoyasiga yetdi, va uch yarim kunning oxirida (1,260 ning ramzi sifatida) Yuhanno hovlini tashqarida qoldirishi kerak edi.

Va menga tayoqqa o‘xshash bir qamish berildi; va farishta turib, shunday dedi: Tur va Xudoning ma‘badini, qurbongohni hamda unda sajda qiluvchilarni o‘lcha. Ammo ma‘baddan tashqaridagi hovlini tashlab qo‘y, uni o‘lchama; chunki u g‘ayriyahudiylarga berilgandir; ular muqaddas shaharni qirq ikki oy oyoq osti qiladilar. Vahiy 11:1, 2.

Hovli tashlab qo‘yilishi kerak edi, chunki u butparastlarga berilgan edi; ular uni uch yarim kun, ya‘ni qirq ikki oy davomida oyoq osti qildilar.

Va ular qilich tig‘idan yiqilurlar, hamda barcha xalqlar orasiga asir qilib olib ketilurlar; va Quddus g‘ayriyahudiylar tomonidan oyoqosti qilinur, to g‘ayriyahudiylarning vaqtlari to‘lmaguncha. Luqo 21:24.

G‘ayriyahudiylar zamonlari 1798-yilda, Doniyor kitobi muhridan yechilganda, to‘ldi.

“Quddusdagi ma‘badda past bir devor tashqi hovlini muqaddas binoning boshqa barcha qismlaridan ajratib turardi. Bu devor ustiga turli tillarda shunday yozuvlar bitilgan edi: yahudiylardan boshqalarga bu chegaradan o‘tishga ruxsat yo‘q. Agar biror g‘ayriyahudiy ichki qismga kirishga jur‘at etganida, u ma‘badni harom qilgan bo‘lar edi va buning jazosini o‘z hayoti bilan to‘lagan bo‘lardir. Ammo ma‘badning va undagi xizmatning Muassisi bo‘lgan Iso g‘ayriyahudiylarni insoniy hamdardlik rishtasi bilan O‘ziga tortdi, ilohiy inoyati orqali esa ularga yahudiylar rad etgan najotni olib keldi.” The Desire of Ages, 194.

2023-yil 31-dekabr 2020-yil 18-iyuldagi umidsizlikdan boshlab uch yarim payg‘ambarlik kunini yakunladi. O‘sha uch yarim yil bir payg‘ambarlik xabari o‘shanda muhrdan ochilishini, g‘ayriyahudiylar zamonlari bajo bo‘lganini va ma‘bad hamda unda sajda qiluvchilarni o‘lchashdan voz kechilganini ko‘rsatadi. Yakshanba qonuni vaqtida, ya‘ni Hosil bayrami mavsumida Hosil bayrami kuni bo‘lgan paytda, hukm g‘ayriyahudiylarga o‘tadi. Biz bir yuz qirq to‘rt mingning

ma'badini o'lchashda g'ayriyahudiylar zamonidan voz kechganimizda, 2023-yil 31-dekabrda Yakshanba qonunigacha bo'lgan davr ma'bad ekanini ko'ramiz.

Ma'badning guvohligi shundan iboratki, u ikki bosqichda ko'tariladi: avval poydevor, so'ng esa rad etilgan poydevor toshi ajib tarzda burchakning bosh toshiga aylanganda ma'bad bitkazilgan deb e'tirof etiladi. Poydevor birinchi farmon tarixida qadimgi Isroil Bobildan chiqqan paytda qo'yildi, ma'bad esa ikkinchi farmon tarixida, ammo uchinchi farmondan oldin bitkazildi. Poydevor sinovi 2024 yilda sodir bo'ldi va biz hozir ma'bad sinovidamiz. O'sha ma'bad sinovi uchinchi va lakmus sinovida yakun topadi, va ma'bad sinovi Xudoning xalqidan ma'badni o'lchashni talab qiladi.

Levilar 23-bobdagi ma'bad 2023-yil 31-dekabrda Yakshanba qonunigacha tiklanadi, va o'sha bashoratli tarix ichida bashorat muhrdan ochilganda har doim yuz beradigan uch sinov namoyon etilgan. Uchtasining oxirgisi litmus sinovidir; u Exeter lager yig'ini orqali ifodalangan edi. O'sha yig'inda siz either Elder Snow o'zining haqiqiy Yarim Tun Faryodi haqidagi xabarini ikki marta taqdim etgan chodirdagi yig'inlarda qatnashgansiz, yoki Watertown chodiridagi hissiyotga berilgan va muvozanatsiz yig'inlarda qatnashgansiz. Yig'inlar tugagach, haqiqiy Yarim Tun Faryodi xabari to'lqin kabi yoyildi. Exeter litmus sinovi edi, va litmus sinovi muhrlashni ifodalaydi.

Exeter lager yig'ini Masihning Quddusga tantanali kirishi bilan timsollangan edi, va Iso minib kirgan eshakni Lazar boshqarib borgan. Lazarusning o'limi 2020-yil 18-iyuldagi hafsalaning pir bo'lishi edi, biroq u, shuningdek, Masihning toj kiydiruvchi mo'jizasi va Uning ilohiyligining "muhr"i ham edi.

"Agar Masih bemor yotgan xonada bo'lganida edi, Lazar o'lmagan bo'lur edi; chunki Shayton uning ustidan hech qanday hokimiyatga ega bo'la olmas edi. Hayot Beruvchining huzurida o'lim Lazarusga o'z nayzasini yo'naltira olmas edi. Shu sababli Masih chetda qoldi. U dushmanga o'z qudratini ishga solishga yo'l qo'ydi, toki keyin uni mag'lub etilgan dushman sifatida ortga sursin. U Lazarusning o'lim hukmronligi ostiga o'tishga yo'l qo'ydi; azob chekayotgan opa-singillar esa o'z birodarlarining qabrga qo'yilganini ko'rdilar. Masih bilar edi-ki, ular o'z birodarlarining o'lik yuziga qarar ekanlar, Najotkorlariga bo'lgan imonlari qattiq sinovdan o'tadi. Ammo U yana shuni ham bilar ediki, ular hozir boshdan kechirayotgan kurash tufayli ularning imoni yanada ulug'roq qudrat bilan porlab namoyon bo'ladi. Ular chidagan g'amning har bir alamini U ham chekdi. U kechikkani uchun ularni zarracha kam sevmadi; ammo U bilar edi-ki, ular uchun, Lazar uchun, O'zi uchun va shogirdlari uchun qo'lga kiritilishi lozim bo'lgan bir g'alaba bor edi."

"Sizlar uchun," toki sizlar ishonsangiz." Xudoning yo'llovchi qo'lini his etishga intilayotgan barcha kishilar uchun eng katta tushkunlik lahzasi ilohiy yordam eng yaqin bo'lgan paytdir. Ular o'z yo'llarining eng qorong'i qismiga minnatdorchilik bilan nazar tashlaydilar. "Rabbiy taqvodorlarni qanday qutqarishni biladi," 2 Butrus 2:9. U ularni har bir vasvasa va har bir sinovdan yanada mustahkamroq imon va yanada boyroq tajriba bilan olib chiqadi."

“Masihning Lazarning oldiga kelishni kechiktirishida Uni qabul qilmaganlarga nisbatan rahm-shafqatli bir maqsad bor edi. U shunday kutib turdiki, Lazarning o‘likdan tiriltirilishi orqali qaysar, imonsiz xalqiga O‘zi haqiqatan ham “tirilish va hayot” ekanining yana bir dalilini bersin. U xalqdan, Isroil xonadonining bechora, adashgan qo‘ylaridan, butunlay umid uzishga ko‘ngli bormas edi. Ularning tavba qilmasligi tufayli Uning yuragi ezilayotgan edi. O‘z rahm-shafqati ila U ularga O‘zi Tiklovchi, hayot va boqiylikni nurga olib chiqa oladigan yagona Zot ekanining yana bitta dalilini berishni maqsad qildi. Bu ruhoniylar noto‘g‘ri talqin qila olmaydigan bir dalil bo‘lishi kerak edi. Uning Baytaniyaga borishni kechiktirganining sababi shu edi. Bu eng oliy mo‘jiza — Lazarning tiriltirilishi — Uning ishiga ham, ilohiylik haqidagi da’vosiga ham Xudoning muhrini bosishi kerak edi.” The Desire of Ages, 528, 529.

Zafarli kirib kelish Masih minishi uchun bir eshakning yechilishi bilan boshlandi.

Ular Quddusga yaqinlashib, Zaytun tog‘i yonidagi Baytfagiyaga yetib kelganlarida, Iso ikki shogirdini yuborib, ularga dedi: “Qarshingizdagi qishloqqa boringlar, va darhol bog‘lab qo‘yilgan bir eshakni hamda uning yonidagi bir qulunini topasizlar; ularni yechib, Mening oldimga olib kelinglar. Agar kimdir sizlarga biror narsa desa, shunday denglar: Egamiz ularga muhtojdir; shunda u darhol ularni yuboradi.” Bularning hammasi payg‘ambar orqali aytilgan so‘z bajo bo‘lishi uchun yuz berdi; u shunday deydi: “Sion qiziga aytinglar: mana, Shohing senga kelmoqda, muloyim holda, eshakning ustida, ya’ni eshakning quluni ustida o‘tirib.” Shogirdlar borib, Iso ularga buyurganidek qildilar. Matto 21:1–6.

Tungi Nido xabari birinchi hafsalasi pir bo‘lish paytida kelgan ikkinchi farishta xabariga qo‘shildi. Masih davrida o‘sha hafsalasi pir bo‘lish Lazarusning o‘limi edi, Millerchilar uchun esa u 1843-yil haqidagi amalga oshmagan bashorat bo‘lib, 1844-yil 19-aprelda yuzaga chiqdi. Bu ikkala hafsalasi pir bo‘lish ham 2020-yil 18-iyulni ifodalaydi.

Levilar yigirma uchinchi bobida ifodalangan Hosil bayrami mavsumida lakmus sinovi Karnaylar bayrami, Masihning osmonga ko‘tarilishi va Kafforat kuni degan uch qismli belgi orqali ifodalanadi. Bu uch qadam poydevor va ma’badning dastlabki ikki sinoviga nisbatan lakmus sinovini ifodalaydi. Bu uch qadam Hosil bayramining yakshanba qonunidan besh kun oldin keladi va bir yuz qirq to‘rt mingning bayroq sifatida yuksaltirilishini ifodalaydi. Agar ular lakmus sinovidan o‘tsalar, ular yuksaltiriladi; agar o‘tmasalar, Millerning tushidagi derazalardan uchirib chiqarib yuboriladilar.

Muhrlashning uchinchi bosqichi — Poklanish kuni bo‘lib, u gunohning o‘chirib tashlanishini ifodalaydi. Ikkinchi bosqich — Malakining levilar nazrini yuksaltirishidir, birinchi bosqich esa karnaylar xabaridir. 1844 yildan beri insoniyat yettinchi karnay sadosi yangrash tarixida yashab kelmoqda. Yettinchi karnayning tashqi xabari Islomning uchinchi voy xabaridir, yettinchi karnayning ichki xabari esa Masihning O‘z Ilohiyatini bir yuz qirq to‘rt ming kishining insoniyati bilan birlashtirish ishidir.

Keyingi maqolada davom etamiz.

“Payg‘ambarlarning yozuvlarida yoshi ulug‘ zamonlar changini bosgan bo‘lsa-da, bizga yangi vahiylarning yangiligi va qudrati ila namoyon bo‘ladigan manzaralar tasvirlangan. Imon orqali

biz shuni anglaymizki, Xudoning o'tgan asrlarda O'z xalqi bilan qilgan muomalalari haqidagi bu qaydlar, Xudo bugungi kundagi tajribalar orqali bizga o'rgatishni istagan saboqlarni idrok etishimiz uchun saqlanib qolgan."

Biz, Masihning ikkinchi kelishidan oldingi davrdan kam bo'lmagan darajada ulug'vor bir davrda yashar ekanmiz, Masihning birinchi kelishi zamonida yashagan yahudiylar yo'l qo'ygan xatolarga o'xshash xatolarni qilishdan ayniqsa ehtiyot bo'lishimiz lozim.

"Yahudiy rahbarlari singari, ular asta-sekin rasmiy bir ibodat tizimini yaratib, unda muhim bo'lmagan masalalarning ahamiyatini haddan tashqari kattalashtirganlari kabi, ba'zi kishilar ham hozir bu avlodga tatbiq etiladigan muhim haqiqatlarni ko'zdan qochirish va yangi, g'alati, maftun etuvchi narsalarni izlash xavfi ostidadirlar.

"Yuksak tamoyillarni ardoqlashga ehtiyoj bor. Xayoliy g'oyalarni izlab topadigan va ularni targ'ib qiladiganlarga, boshqalarga ta'lim berishga kirishishlaridan oldin, haqiqat nima ekanligi o'rgatilishi kerak. Inson tomonidan yaratilgan nazariyalar va taxminlar haqiqat sifatida izlanmasligi kerak.

"Tamoyilga po'latdek sodiq bo'lganlar ko'p, va ularga yordam berilib, baraka ato etiladi; chunki ular ayvon bilan qurbongoh orasida yig'lab, shunday demoqdalar: 'Ey Rabbii, xalqingni ayay ko'r va O'z merosingni malomatga topshirma.' Biz uchinchi farishtaning xabarining poydevor tamoyillari ravshan va aniq namoyon bo'lishiga yo'l qo'yishimiz kerak. Imonimizning buyuk ustunlari ularga yuklanishi mumkin bo'lgan har qanday og'irlikni ko'taradi."

"Xato, xayolparastlik va xomxayollik hukm surayotgan bu davrda biz Masih ta'limotining dastlabki tamoyillarini o'rganishga muhtojmiz. Keling, havoriy bilan birga shunday deya olishga intilaylik: 'Biz sizlarga Rabbimiz Iso Masihning qudrati va kelishini ma'lum qilganimizda, ayyorlik bilan to'qib chiqarilgan afsonalarga ergashganimiz yo'q.' Rabbimiz bizni yuksak va olijanob tamoyillarga amal qilishga da'vat etadi."

"Haqiqat, hozirgi haqiqat, Xudoning Kalomi uni qanday ta'riflasa, aynan shudir. Rabbii O'z xalqining o'zini barcha ortiqcha narsalardan, tasavvufga moyillik tug'diradigan har qanday narsadan saqlashini istaydi. Xayoliy, tasavvur mahsuli bo'lgan ta'limotlarga berilishga vasvasaga tushganlar samoviy haqiqat konlariga shaxtani chuqur qazislar va uni qabul qiluvchiga abadiy hayot baxsh etadigan xazinani qo'lga kiritsinlar. Kalomda nihoyatda qimmatli haqiqatlar bor. Bularni jiddiylik bilan o'rganadiganlar topadilar; chunki samoviy farishtalar izlanishga yo'l ko'rsatadilar.

"Yer yuzida hozir yashayotganlarga ishora qilib, Pavlus shunday dedi: 'Shunday vaqt keladiki, ular sog'lom ta'limotga toqat qilmaydilar, balki o'z nafs-havaslariga ko'ra, quloqlari qichib turgani uchun o'zlariga ko'plab ustozlar to'playdilar; ular quloqlarini haqiqatdan burib, afsonalarga og'adilar.'"

Pavlus sog'lom ta'limotga toqat qilmaydiganlar haqida bashorat qilgan paytda bergan ushbu topshiriq naqadar muhim, naqadar qalbni junbushga keltiruvchidir: "Shunday ekan, men senga Xudo va Uning zohir bo'lishida hamda shohligida tiriklar bilan o'liklarni hukm qilajak bo'lgan

Rabbimiz Iso Masih huzurida qattiq amr qilaman: Kalomni va'z qil; qulay fursatda ham, noqulay fursatda ham tayyor tur; to'la sabr-toqat va ta'limot bilan fosh et, koyi, nasihat qil."

"Xudo bilan muloqotda bo'ladiganlar Solihlik Quyoshining nurida yuradilar. Ular Xudo oldida o'z yo'llarini buzib, O'z Qutqaruvchisini behurmat qilmaydilar. Samoviy nur ularning ustiga porlaydi. Ular bu yer tarixining yakuniga yaqinlashgan sari, Masih haqidagi va Unga oid bashoratlar haqidagi bilimlari nihoyatda ortib boradi. Ular Xudoning nazarida cheksiz qadr-qimmatga egadirlar; chunki ular Uning O'g'li bilan birlikdadir. Xudoning Kalomi ular uchun beqiyos go'zallik va latofatga egadir. Ular uning ahamiyatini ko'radilar. Haqiqat ularga ochib beriladi. Mujassamlanish haqidagi ta'limot mayin bir ziyoga burkanadi. Ular Muqaddas Yozuv barcha sirlarni ochadigan va barcha qiyinchiliklarni hal qiladigan kalit ekanini ko'radilar. Nurni qabul qilishni va nurda yurishni istamaganlar taqvodorlik sirini tushunishga qodir bo'lmaydilar, ammo xochni ko'tarib, Isoga ergashishda ikkilanmaganlar Xudoning nurida nurni ko'radilar." The Southern Watchman, 1905-yil 4-aprel.